

U 39/2024 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan investointipankin tekemästä ehdotuksesta Euroopan investointipankin perussäännön vakavaraisuussuhdelukua koskevan artiklan muuttamisesta (*Euroopan investointipankin perussääntö*)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan investointipankin tekemä ehdotus Euroopan investointipankin perussäännön vakavaraisuussuhdelukua koskevan artiklan muuttamisesta sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 3.10.2024

Valtiovarainministeri Riikka Purra

Finanssineuvos Kristina Sarjo

**EHDOTUS EUROOPAN INVESTOINTIPANKIN EHDOTUS EUROOPAN
INVESTOINTIPANKIN PERUSSÄÄNNÖN VAKAVARAISUUSSUHDELUKUA
KOSKEVAN ARTIKLAN MUUTTAMISEKSI****1 Tausta ja tavoite**

Euroopan investointipankki antoi 27.8.2024 Euroopan unionin jäsenvaltioille ehdotuksen (13182/24) pankin perussäännön 16 artikla 5 kohdan ensimmäisen alakohdan muuttamiseksi siten, että vakavaraisuussuhdeluku (gearing ratio) poistetaan pankin perussäännöstä samalla säilyttäen rajoitteesta päättämisen pankin valtuustolla, jonka päätöksen tulee olla yksimielinen.

Pankin säännöissä oleva vakavaraisuussuhdeluku, eli laina- ja muiden rahoitusvelvoitteiden määrä suhteessa pankin pääomaan, muodostaa nykymuodossaan rajoitteen pankin rahoitustoiminnalle. Tämä rajoite on nimellisarvoinen eikä huomioi alla olevia riskejä. Tavoitteena on pankin taseen käytön tehostaminen, jotta pankki voi täysimääräisesti pääomakapasiteettinsa puitteissa ja pankin rahoitusasemaa vaarantamatta tukea Euroopan unionin kilpailukykyä ja kuroa umpeen investointivajetta.

Euroopan investointipankin perussäännön muuttaminen edellyttää neuvostossa yksimielisen päätöksen. Pankki on arvioinut, että muutosesityksen käsittely kansallisesti sekä asianomaisissa Euroopan unionin toimielimissä tulee viemään 6–8 kuukautta.

2 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

G20-maiden teettämän monenvälisiä kehityspankkeja koskevan pääoman riittävyyttä tarkastelleen riippumattoman selvityksen (Capital Adequacy Frameworks Review, CAF) pohjalta annettiin lukuisia suosituksia miten pankkien taseita voitaisiin hyödyntää nykyistä tehokkaammin ja joustavammin. Eräs suositus koski vakavaraisuussuhdeluvun poistamista pankkien perussäännöistä ja siirtämällä nyt puheena olevasta lainanantoa koskevasta rajoitteesta päättämisen pankkien hallintoelimille osana pankkien riskienhallintaa.

Euroopan investointipankin säännöissä oleva vakavaraisuussuhdeluku (gearing ratio) muodostaa nykymuodossaan rajoitteen pankin rahoitustoiminnalle. Pankin myöntämien yhteenlaskettujen lainojen ja takausten määrä ei saa ylittää 250 prosenttia merkitystä pääomasta ja reserveistä. Tämä rajoite on nimellisarvoinen eikä huomioi pankin lainaportfolion laatua eikä myöskään riskejä. Rajoite ei huomioi riskienvähentämistoimia eikä pankin myöntämille lainoille mahdollisesti annettuja erillistakauksia EU-budjetista. Rajoite kohtelee erityisen ankarasti pankin ja sen tytäryhtiön Euroopan investointirahaston tekemiä pääomasijoituksia, koska vakavaraisuussuhdelukua laskettaessa pääomasijoitusten kokonaismäärä vähennetään merkityn pääoman, varausten, kohdentamattomien varausten ja jakamattoman voiton yhteismäärästä täysimääräisesti.

EIP-ryhmältä, johon kuuluvat Euroopan investointipankki ja Euroopan investointirahasto, on vaadittu lisää toimia Euroopan investointivajeen rahoittamisessa, Euroopan kilpailukyvyn, koheesion, ilmastoimien, turvallisuuden sekä strategisen autonomian vahvistamisessa. Tämän lisäksi pankin tulee vastata maailmanlaajuisiin haasteisiin geopolitiisessa ympäristössä. EIP:n vuosille 2024–2027 hyväksytyt strateginen tiekartta tähtää edellä mainittuihin päämääriin

mahdollistamalla pankin taseen mahdollisimman tehokkaan käytön samalla turvaamalla pankin rahoituskestävyyden ja varmistamalla riittävät pääomapuskurit.

Pankki on arvioinut, että nykyinen pankin perussäännössä määritelty nimellismääräinen vakavaraisuussuhdeluku tulee rajoittamaan EIP-ryhmän kykyä toimeenpanna strategisen tiekartan tavoitteita.

Euroopan investointipankin vakavaraisuussuhdeluku ei tule esitetyn perussäännön muutoksen johdosta poistumaan kokonaan mittareiden joukosta, vaan siitä päättäisi jatkossa pankin pääsääntöisesti valtiovarainministereistä muodustuva valtuusto (Board of Governors), jossa kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat edustettuna. Vakavaraisuussuhdeluku tulee jatkossa täydentämään pankin toiminnan sisältöä, riskejä ja laajuutta mittaavien tunnuslukujen joukkoa.

Osakkeenomistajien yksimielisyyttä pidetään tärkeänä vakavaraisuussuhdeluvusta päätettäessä. Tämän vuoksi suhdeluvun muuttaminen edellyttäisi jatkossa pankin valtuuston yksimielisen päätöksen.

Pankin valtuusto päätti 21.6.2024 yksimielisesti nostaa vakavaraisuusrajoitetta 290 prosenttiin nykyisestä 250 prosentista, jotta pankki voisi vahvaan pääomapositioonsa ja riskienhallintajärjestelmänsä nojautuen täysimääräisesti tukea EU:n prioriteetteja ja kuroa umpeen investointivajetta, sillä edellytyksellä, että nyt puheena oleva artiklamuutos pankin perussäännössä hyväksytään ja astuu voimaan.

Tämän vuoksi Euroopan investointipankki antoi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 308 artiklan nojalla 27.8.2024 ehdotuksen Euroopan unionin jäsenvaltioille Euroopan investointipankin perussääntöä koskevan 5. Pöytäkirjan muuttamisesta seuraavasti:

16 artiklan 5 kohdan ensimmäinen alakohta muutetaan kuulumaan seuraavasti:

”Pankin myöntämien lainojen ja sen antamien takausten kokonaismäärä saa olla enintään valtuuston yksimielisesti vahvistama enimmäismäärä ilmaistuna suhteellisena osuutena merkityn pääoman, varausten, kohdentamattomien varausten ja jakamattoman voiton yhteismäärästä. Kyseisten erien yhteismäärä lasketaan vähentämällä määrä, joka vastaa kaikkien pankin merkitsemien osuuksien merkittyä yhteismäärää, riippumatta siitä, onko ne maksettu.”

Nykyinen sanamuoto:

”Pankin myöntämien lainojen ja sen antamien takausten kokonaismäärä saa olla enintään 250 prosenttia merkityn pääoman, varausten, kohdentamattomien varausten ja jakamattoman voiton yhteismäärästä. Kyseisten erien yhteismäärä lasketaan vähentämällä määrä, joka vastaa kaikkien pankin merkitsemien osuuksien merkittyä yhteismäärää, riippumatta siitä, onko ne maksettu.”

3 Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

Euroopan investointipankki toimii Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen sekä perussääntönsä antaman toimivallan puitteissa. Pankkia koskevat määräykset ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 308 ja 309 artikloissa. Euroopan investointipankin perussääntö on liitetty pöytäkirjana (No. 5) Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen ja on Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 51 artiklan mukaisesti erottamaton osa

perustamissopimusta. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 308 artiklan mukaan neuvosto voi Euroopan investointipankin pyynnöstä ja Euroopan parlamenttia kuultuaan tai komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia ja Euroopan investointipankkia kuultuaan yksimielisesti erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen muuttaa investointipankin perussääntöä.

4 Ehdotuksen vaikutukset

Vaikutukset Suomen lainsäädäntöön

Esityksellä ei ole vaikutuksia Suomen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Pankin perussäännön 16 artikla 5 kohdan ensimmäisen alakohdan muutoksesta ei aiheudu Suomelle maksuvelvoitteita eikä muutos lisää pankista tulevia pääoma- eikä takausvastuita.

Vuosien saatossa kansainvälisten rahoituslaitosten riskienhallintamenetelmät ja mittarit ovat kehittyneet huomattavasti. Rahoituslaitoksilla on käytössään riskipainotteisia mittareita, joiden perusteella määritellään eri rahoitusinstrumenttien riskipitoisuus ja jonka pohjalta arvioidaan kulloinkin vallitseva rahoituslaitoksen vakavaraisuus ja pääoman tehokas käyttö.

Euroopan investointipankin taseen nykyistä tehokkaampi ja joustavampi käyttö mahdollistaisi pankin strategisen tiekartan mukaisen rahoitustoiminnan ja suunnitellun rahoitusvolyymien, sekä mahdollisten uusien EU-mandaattien nojalla toteutettavien rahoitustoimien toteuttamisen olemassa olevan pääoman puitteissa ilman säännöllisiä pääomankorotuksia. Valtuuston kaavailemaa enimmäissuhdeluvun nostoa nykyisestä 250 prosentista 290 prosenttiin suhteessa pankin pääomaan voidaan pitää maltillisena, jonka ei arvioida vaarantavan pankin vakavaraisuutta eikä merkittävässä määrin arvioida nostavan sen pääomaan kohdistuvaa riskiä.

5 Ahvenanmaan toimivalta

Asia kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 5 luvun 27 §:n perusteella valtakunnan toimivaltaan.

6 Ehdotuksen käsittely Euroopan unionin toimielimissä ja muiden jäsenvaltioiden kannat

U-kirjelmäluonnos on valmisteltu valtiovarainministeriössä ja käsitelty kirjallisessa menettelyssä 19.–23.9.2024 EU-asioiden talouspolitiikan koordinointi ja kansainväliset rahoituskysymykset jaostossa (jaosto 1).

Euroopan parlamentin ja Euroopan komission lausuntoja ei ole vielä annettu. Ehdotus on esitelty neuvostossa finanssineuvosten työryhmässä 20.9.2024.

7 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti Euroopan investointipankin perussääntöä koskevaan muutosehdotukseen. Valtioneuvosto katsoo, että nyt ehdotettu muutos on linjassa muissa kansainvälisissä rahoituslaitoksissa toimeenpantavien sääntömääräisten lainanantorajoitteiden poistamisen kanssa. Euroopan investointipankin taseen nykyistä tehokkaampi käyttö edistää valtioneuvoston mukaan investointipankin mahdollisuuksia tukea Euroopan kilpailukykyä,

kuroa umpeen investointivajetta sekä tukea myös Suomen tärkeänä pitämää turvallisuus- ja puolustusteollisuutta nykyistä vahvemmin ja joustavammin johtuen rajoitteesta päättämisen siirrosta pankin valtuustolle. Valtioneuvoston arvion mukaan yksimielisyyden vaade rajoitteesta päättämiseksi luo hyvän pohjan harkituille, maltillisille ja hyvin perustelluille muutoksille jatkossa. Valtioneuvosto korostaa, että pankin vakavaraisuutta ei tule muutosten johdosta vaarantaa.